

KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO
Att.Heidi Karlsen

Vår ref.
2022/14916

Deres ref.
22/4619

Saksbehandler
Marius Njerve Olsen
rådgiver

Dato
16.01.2023

Arkivverkets høringssvar om NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale

Arkivverket viser til høring om NOU 2022:9 *En åpen og opplyst offentlig samtale – Ytringsfrihetskommisjonens utredning*. Vi registrerer at ytringsfrihetskommisjonen ikke kommer med konkrete anbefalinger omkring arkiv. Vi registrerer også at kommisjonen på samme tid har kommentarer knyttet til det framtidige arbeidet med regler for arkivering.

Ytringsfrihetskommisjonen mener blant annet at det haster å ta tak i de arkivmessige utfordringene som digitalisering av offentlig sektor har skapt. Kommisjonen mener også det er behov for mekanismer som sikrer at bevaringsverdig dokumentasjon ikke forsvinner. Videre, at dette krever en juridisk opprydning og en økonomisk satsning på forvaltningens saksbehandlingssystemer. Arkivverket støtter kommisjonens kommentarer. Det er behov for en enklere og tydeligere arkivlov, for teknologiske nyvinninger og en real økonomisk innsats innen arkiv.

Arkivverkets tilsyn er lovlighetstilsyn. Målet er å vurdere om forvaltningen oppfyller de pliktene som følger av arkivloven med forskrifter. Vi ønsker at våre tilsyn skal føre til bedre kvalitet på arkivarbeidet, slik at arkivene blir sikret for samtid og ettertid, blant annet som grunnlag for demokrati, rettssikkerhet og kulturarv. Dessverre ser vi at forvaltningen ofte ikke oppfyller sine plikter innen arkiv. I løpet av 2022 ga Arkivverket 344 pålegg om brudd på arkivlov med forskrifter til ulike statlige og kommunale virksomheter. Dette bekymrer oss.

Forvaltningen har ansvar for å både danne og bevare egne arkiver. Et forsvarlig arkiv forutsetter at det er tydelig hvem som har ansvaret for arkivene. Våre tilsyn viser at forvaltningen ofte ikke klarer å ivareta og dokumentere arkivansvaret sitt.

Vi ser også at virksomheter ofte ikke har en plan for den «elektroniske evigheten» til arkivene. Elektroniske arkivsystemer inneholder nemlig viktig rettighets- og forvaltningsdokumentasjon. Hvis systemene ikke blir dokumentert og ivaretatt på en god måte, kan informasjonen gå tapt. Innbyggere kan i verste fall miste muligheten til innsyn i sentral informasjon om seg selv, og forvaltningen vil ikke kunne dokumentere egen innsats.

Videre er troverdige arkiver som kvalitetssikres avgjørende for tilliten til dokumentasjonen som finnes i arkivene, og for at virksomheters journaler skal fungere som et åpenhetsverktøy både internt, for innbyggerne og pressen. Våre tilsyn viser dessverre at det ofte ikke er slik. Tilstrekkelige arkivrutiner og kvalitetssikring er en mangelvare i forvaltningen.

Kultur- og likestillingsdepartementet har i den sammenheng gitt Arkivverket i oppdrag å utarbeide forslag til ny arkivforskrift i nært samarbeid med departementet og parallelt med arbeidet med ny arkivlov. Etter planen skal lovproposisjonen legges frem for Stortinget våren 2024. Planen er at ny arkivlov og ny forskrift skal tre i kraft samtidig 1. januar 2025.

Arkivverket registrerer avslutningsvis at ytringsfrihetskommisjonen støtter arkivlovutvalgets anbefaling om at se arkivlov og offentleglova i sammenheng. Dersom forvaltningen ikke tar vare på sine arkiv, mister både enkeltmennesker, pressen og samfunn muligheten til å få innsyn. Dersom innsynsmuligheten svekkes, vil også ytringsfriheten begrenses. Arkivverket mener derfor at arkiv utgjør en forutsetning for ytringsfrihet.

Med hilsen

Arkivverket, Arkivvurdering og tilsyn

Kjetil Reithaug
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter